

Број 36.

У Београду 5. Октомбра 1874.

Година I.

Изази сваке недеље.

За све српске бра-
лече стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на
по год. 30 гр. или
3 фор. на три мес.
15 гр. или 1 фор. и
50 нов.
Неплатена писма од
нередовних допис-
ника не примају се.

Претплата се шаље
напред уредништву.
Уредништво је у бо-
гословији.

СИОН

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

БЕСЕДА.

При погребу Никодима Петровића, свештеника и професора богословије
(31. Августа 1874 год. ¹)

„Блаженъ естъ, егже избраъ и
прѣмъ еси Господи.“

Навршише се дакле дани твога многотрудног, но делат-
ног живота млађани радениче вртограда Господња и верна
слуго олтара Христова!

Твоја свесна, искрена и братски умиљата реч привлачаше
к теби не само другове и пријатеље, него и све познанике
твоје. С тога сада ти исти другови и пријатељи твоји, побу-
ђени искреном љубављу према теби, искупише се сада око
тебе, да ти на овоземном растанку кажу своје последње „с
Богом.“

Но дал' је могуће да се овако свршава земаљски живот
једнога човека? Је ли могуће да човек, један из најлепших
украса створа божијег, — љубимац и чедо љубави и бриге
творчеве само овако заврши последње дане живота свога, па
да му ово буде последње, што му другови и пријатељи ње-
гови казати могу?

¹) Говорио прота и ректор богосл. Јаков Павловић.

Да, тако је, тако заиста бива са понеким човеком, али не са сваким.

Има једна свечаност, има једна прослава, коју по неки покојник и после себе оставља, — а то је: лепа успомена у другова и пријатеља његових. Има још нешто, што на мртвој глави покојниковој лежи и дивније блиста, него ма какав сјајни венац славе времене, — а то је: честан труд, користан рад и у опште добра дела покојникова, која су успоменом и корисним последицама вазда најтешње везана за таквог покојника и која му собом плету не увели венац: као брижљивом оцу породице, верном супругу, искреном другу и пријатељу човештва и неуморном раднику напретка општег.

Таква свечаност, така прослава грли сада и овога покојника.

Свештеник *Никодим Петровић*, професор богословије, рођен 1841 год. у селу Јунковцима округа крагујевачког од имућног и општепоштовавог родитеља *Радована*, прве дане безбрижно је провео под закриљем честитог родитеља свога.

Но баш онда, кад наступише озбиљнији дани за учење и образовање карактера, кад се изискиваху повеће моралне и материјалне жртве, — млади Никодим беше остављен себи самом, јер честити отац његов, као и многи ваљанији ондашњи грађани српски, због тадањих смутних политичких неприлика, допаде гонења за своју честитост и за непоколебљиву верност према својем законитом Господару и књазу.

Но Господ, отац сирих и убогих, не остави без закриља осиротелог младића, у коме предвиђаше доцнијег честитог и вредног радника духовне просвете наше. Нађе се добротвор, који кадар беше да у младом Никодиму оцени тврду вољу и дар у науци, па узе на себе да га материјално потпомаже, не рачунећи на то, да ће му се доцније моћи савесно вратити жртва његова.

Овим начином потпомогнут, доврши покојник шести гимназијски разред и ступи у овдашњу богословију, у којој,

као прилежни и изврсан ученик доби помоћ за даље своје школовање.

Овде, у богословији вредног и изврсног ученика Никодима архипастирска старатељна брига узе под своје закриље и по довршењу другог разреда богословије овдашње, посла у Русију, да тамо доврши своје више духовно образовање.

Седам пуних година неуморног труда и рада проведених у Русији обогатише обилатим знањем покојника.

1865 год. по довршењу свог вишег образовања у петроградској академији, Никодим је постављен за суплента пожаревачке полугимназије, а 1867 год. за професора богословије.

У труду и непрекидном раду поступно малакшаваше физичка снага покојникова, јер не беше у довољној сразмери са оним напрезањима и радом умним, којим покојник тако марљиво и усрдно користоваше како у школи, тако и у духовној журналистици нашој, покренувши нов духовни повремен лист „Православље“, у коме лако за кратко време, али у свој искреној заузимљивости изваза се топла, свесрдна и корисна радња његова.

Изврстан професор Никодим, беше исто тако и изврстан свештеник, друг и пријатељ човештва, јер покретач свеколиких његових умних радова беше вазда његова пламена љубав за напредак општи.

И на катедри професорској, и на проповедаоници црквеној, као и у приватном животу покојниковом, искрена, отворена и корисна реч његова, која се свакад у стварном раду оличаваше, стекла му је знатан број штовалаца. Уз то отворен, чист и непомућен — сталан карактер покојников, беше она моћна привлачна снага, која је кадра била да сваког задобије и да у свакоме поштовање и љубав пробуди.

Спомен оваквих врлина душевних остави покојник након себе. Уцвељеној супрузи и ожалошћеним родитељима њеним, остаде сада у аманет: да заоставша четири нејаких сина и кћер у истим врлинама однегују и васпитају, указујући им

на чист и светао карактер оца њихова; нека би на тај начин Господ дао, да се у подмладву оставшем накнади овај за њих не прежаљиви губитак.

Нама пак, тужни зборе, ево читог примера, да оваквом покојнику смрт није коначни растанак са овим светом; јер добра дела његова и успомена о свеколиком животу његовом живеће све дотле, докле се у свету буде ценио користан и поштен рад.

С тога и ти блаженоупокојени брате наш, живићеш вечно у спомену нашем, јер си својим разумним и свесним понашањем, својом дружевном и умиљатом нарављу пробудио вечиту љубав у срцима свију оних, који те познају. Наслађивај се дакле небеским блаженством у кругу светих и чистих духова, јер си својим чистим и корисним животом достојан да будеш у друштву њиховом.

Теби свемоћни и преблаги Господе, из дубљине душе наше молимо се: прими у очинска наручја вредног раденика вртограда твога; награди свога вернога слугу и упокој у месту седења твога, где нема ни болести, ни туге, ни уздисаја, но живот вечни и блажени. Амин.

Папство и његова централизација.

(НАСТАВАК).

Многи жестоко нападају на старославенски језик и хтели би да се он на веки закопа у гроб, вичући колико им грло подноси: на поље с њиме, он је пропаст нашега народног језика и нашега образовања. Али они, који знају да оцене ову нашу драгоценост и који још нису подлегли предрасудама, другчије мисле, и упињусе са свом снагом да проуче што боље овај бисерни извор свију славенских наречија. Чувени и сваког поштовања заслужни старији Шафарик ево како суди о нашем црквено-литургичном језику: „старославенски је језик због своје велике древности и унутрашњих преимућ-

ства за свакога језикослова занимљив, а за свакога слависту три и четири пута важан. У новија времена он је постао основни камен и правилни образац васколике славенске језикословне критике и њене филологије.“ Ове прекрасне речи г. Шафарика довољно побеђују пакосне нападаче наше народне светиње и оштро шибљу свакога полетара, који лакоумно себи уображава, да се нешто може постићи на нашем филолошком пољу, без тачнога знања старо-славенскога језика. Нама није за чудо што иностранци опширно не уче овај језик, али нас тишти равнодушност наше једнокрвне браће у Хрвацкој и Далмацији; јер у овим покраинама, осем православнога клира и неколицине светских лица мало ко и зна да уважи науку нашега црквеног језика. Због пређашње наше немарљивости Руси су га делом порусили, а новобугари побугарили.

Још у стародавном Светослављевом *Зборнику* свештених књига од год. 1073, Јован клирик рус, изрично каже, да му је било наложено: да *створи неке нове речи*, а у Великоновгородским преписима св. писма, писари се обично извињавају што су им се многе Новгородске пословице и северо-источни руски народни изрази *покрпали* у старославенски текст. И сама велика рецензија св. писма, која је за време великог Петра у Русији учињена, по мњењу веродостојних стручњака сасвим је порусена. При свем том извртање првобитног организма нашег древног црквеног језика, пије могло бити толико, колико се у опште мисли. Високоучени *наш срб* Кипријан, митрополит кијевски и целе Русије знамо да се је преселио у Русију 1376 год. и да је понео са собом многе старо-српске рукописе. Кипријан је бацио први темељ образовању и васкрснућу руске књижевности и као даровити славенски родољуб радио је још тада, да се исправе преиначена места св. писма. Многим руским књижевницима неиде у рачун што је Кипријан био срб и то учевни, овејани срб; зато веле: да је он био рус. Учени рус г. *Н. Надеждин* изрично

обара мњења руских критичара, изразујући се овако: „Ки-пријан није био рус него је био *ученъ Србљинъ*, под заптом црквено-славенскога језика васпитан и духом овога одушевљен; његова дакле обнављајућа делатност у књижевности ништа друго није могла бити, него покушај оживотворења црквено-славенског језика.“¹⁾

Чим су Ђирил и Методије провашли старославенску азбуку, они су одмах почели да преводe св. писмо и да обраћају у веру Христову Бугаре и Србе, који су већим делом још живели у тами идолопоклонства. Бог је благословио рад солунске браће, а југославени остаће им увек благодарни за добродетељ, коју су од њих примили.

Азбука, пропедања и велике заслуге Ђирида и Методија нису застале у бугарским и српским границама, но су се као муња распрострле по Хрвацкој, Крањској, Штајерској, Моравској, Ческој, Лужичкој и Пољској. Код свих ових народа налазимо остатке ћирилице, зато закључујемо: да су у прастаро доба сви ови народи употребљавали наше црквено-старо-славенско богослужење. Ниједан прави славифил неће нам одрећи овај закључак; а који би пак сумњао о њему и можда мислио, да ми бајаги претерујемо, толики обим дајући старославенском језику и православној нашој литургији, нећа ће, ако је искрен, убедити учени списи *Кошитарa*, *Кремила*, *Добровскога*, *проф. Ханке*, да и неспомињемо наше српске филологе. За овај наш закључак да и немамо сјасет других доказа, грижљиви зуб дугог времена поштедио нам је од крајње пропасти *Сазаво-Еммаушко*, или сада тако названо *реимшко јеванђеље*, на које су полагали заклетву француски цари, приликом свог крунисања. Гњев латинских свештеника, на које је мрзио славенски народ, после жестоке борбе, Римом подпаљен, рушио је и најмање споменике старославенства и старославенске литургије на западу. „Како сам ја, вели проф. Ханка,²⁾ често са жалошћу срца мислио: зар није баш ни

¹⁾ Вид. Лет. за год. 1842 стр. 114.

²⁾ Види. Чески музеум свез. IV 1839 год.

Једно писменце словенског писма од времена првога хришћанства у Ческој, или из славенског манастира на Сазави прекомерну марљивост латинаца избегло. И где! после осам дугих столећа открије нам се завеса! О благонаклони Дуриху! О благосмерни Сперански! О строгосудећи Добровски, који си мени, кад сам те последњи пут из Прага спроводио, тако много о судбини славенских обреда у Ческој проповедао, зашто нисте могли дочекати ову радост? “Због оних наших читаоца, који се можда потанко незанимају старославенским језицима ми ћемо овде рећи неколико речи о Сазаво-Еммаузком јеванђељу.

Св. Прокопије, рођен од благородних ческих родитеља у селу Хотову, недалеко од Прага, цветао је на измаку пре десетине једанаестог столећа. Он је с почетка био светски свештеник, а после, примивши калуђерски чин, постане архимандритом у славенском манастиру у Сазави (у Ческој), ког он беше основао околу 1030-те год. и у њ увео браћу реда св. Бенедикта, служећи се азбуком ћириловом у писму, а у свештенослужбеним нашим православним литургијом. Он се је упокојио у дубокој старости на 25 Марта год. 1053. На две год. после његове смрти славенски калуђери буду проглашени за јеретике! и од кнеза Спитихњева из Ческе протерани. Али кнез Вратислав позове на траг год. 1061 изагнане калуђере, и желећи да његов народ у материнском, себи разумителном, а не у страном, мртвом језику Богу жртве приноси и молитве отправља, замоли римског папу Григорија VII: (1073—1086) да му допусти: да сви Чеси своје богослужење могу вршити на славенском језику. Но праведне ове молбе ческога краља (кнеза) будући противне интересу римске цркве и папској централизацији, не бисе услышане. Са смрћу краља Вратислава (1092) у Ческој једаред за увек престане старославенско богослужење и с њиме наша ћирилица. Бретислав наследио доброга Вратислава преварен од латинских попова, и политичним разлозима присиљен истера

славенске калуђере из Сазавскога манастира, и на њихово место уведе латинце.

Император Карл IV, који је био рођени Чех и свој народ искрено љубио, повељом изданом под 19 Новембра 1347-ме год. основао је у Ческој, у пражком предграђу, ради славенских калуђера манастир *Еммауз*. Карл беше наредио да се у овоме манастиру сво богослужење има одправљати на старославенскоме језику, као што беше потврдио и папа Климент VI. Карл је од год. 1347-ме до 1356-те једанаест пута поновио своју наредбу односно старославенскога богослужења; шта више плаћао је писара да сахрани и препише све књиге, које су још опстојале на *благородном старославенском* језику.¹⁾ Но и овај тако заштићени завод брзо се утамани, јер почем се упокоише славенски калуђери, у исту обитељ-ступише рођени, полатинчени Чеси, који на скоро славенско богослужење с латинским замену.

Сазаво-Еммаузко јеванђеље зато се овако зове, што му је прва половина написана ћирилицом а близу сва друга половина глаголском азбуком. У Сазавском манастиру употребљавала се је ћирилица, а у манастиру Еммаузком понешто и глаголица. Људи учени држе: да је прва страна овог јеванђеља написана сопственом руком св. Прокопија архимандрита словенског у Сазави и патрона Ческе; а други, глаголски део, веле, да је написан у XIII веку. Како је дошло ово јеванђеље до руку француских краља, тешко је протумачити. Нама се чини да је мњење Добровскога најверодостојније.

Добровски пени, да је ово јеванђеље поклонила св. Лудвику француском краљу (1236—1270) српска краљица Јелена; а да је то истина, по свој прилици, изводи се из тога, прво: што славенски калуђери, испуђени из Ческе нису имали где да умакну осем у српско царство; а друго, што је у то доба *равнотежије* између истока и запада држала наша *стара Србија*.

¹⁾ Вид. F. M. Pelzel. Karl der Vierte, könig in Böh. Prag 1780.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Лудвик је био краљ побожан, волео је све што је светињом мирисало; па је ли чудо, да му је српство из политике поклонило овај красни споменик, находећи се у непрестаном што но реч, рату с византијским цесарима? Ко може узврдити, да који препис овога јеванђеља није остао и код наших предака? Но, на питање: а где су вам сада? нека изволе одговорити турци и њихови несретни пријатељи, хришћански владари!

Сазаво - еммаузко јеванђеље лежало је у Реимшу непознато. Французи су га штовали као неку ретку светињу и мислили су, да је друга његова половина била написана на јерменском језику! Кад је *Петар велики*, цар руски 1717 год. посетио Париз, он је, прегледајући драгоцене старинске споменике први французима казао: да је прва половина овог јеванђеља написана ћирилском, а друга глаголском азбуком. — Знаменитим трошком рускога цара Николаја I и настојавањем ученог француза *Силвестра*, писца опште палеографије, јеванђеље сазаво-еммаузко издано је на свет у Паризу 1839-те год. а у Прагу 1846-те год. Морамо да благодаримо од свега срца провиђењу божјем, што нам је од општег пожара француске велике револуције прошлог века спасло овај алем камен наше древне књижевности, којим можемо да победимо све наше непријатеље. Ми смо се можда преко мере задржали о испитивању ове наше светиње, али смо то учинили само за вољу истине, а за љубав нашег српства. Сад ћемо видети, како је папство поступало с нашом ћирилицом, још за живота св. Методија и јели она негда царовала у Хрвацкој и нашој посестрими Далмацији.

Још за време Моимира основатеља словачко-моравскога краљевства немачки свештеници бејажу почели обраћати у Христову веру северо-славене. Али почем нису били вешти славенскоме језику, народ их је мрзио и од срца желио да му се богослужење отправља на своје материнском језику. Зато Растислав, будући очистио своју државу од немштине

одправи посланике Михајлу византијском цару молећи га, да му пошље такве проповеднике, који би знали говорити славенски и богослужење вршити по обреду источном. Цар му пошље Константина (доцније у калуђерском чину Ђирила) и брата му Методија. Ови донесу са собом 863 год. св. књиге преведене на старославенскоме језику и за пет година неу-морно радећи покрстише већи део словака. У проповедању и ширењу св. вере, солунској браћи верни су другови били Климент, Горазден, Наум, Аурелије и Савва. Немачко свештенство завидећи њихову успеху оптужи их у Риму код папе Николе и прогласи их јеретичима. Константин и Методије буду позвани у Рим, где и одоше носећи са собом старославенски превод св. писма. Пре но што они стигоше у Рим упокоји се папа Никола (13 Новембра 867 год.) а на његову столицу заседе Адријан II, пред којим се потпуно оправдаше Константин и Методије. Наша литургија и превод св. писма бејаху свечано потврђени; шта више у цркви св. Петра и многим другим црквама у Риму торжествено се приказа безкрвна жртва Свевешњему на нашем језику и по нашем обреду. За тим се Ђирил у Риму закалуђери и после 40—50 дана умрје (14 Фебруара 868 год.)¹⁾ а брат му Методије би рукоположен за архијепископа и поврати се у Моравску. Истом кад се он поврати међу милу своју паству, увери се потпуно о зависти немачких свештеника.

Ако треба да сваки човек стоји над страстима, за цело свештенство морало би у томе давати најлешне примере бедноме човечанству. Свештеник ваља по правилима црквеним и своје високом звању да сљедује божанственом своје учитељу. Свештенослужбеници незнају или бар неби требало да знају за страсти, политичне партаје. Христос је искупитељ свију људи; Он хоће да се у њему и по њему сви људи спасу. Он подједнако љуби све народе, зато сваки свештеник издаје Христа, кад се изневери своје чину и страстима ма каквим подлегне,

¹⁾ Види Чески музеум свезак I. 1846 год.

а таквих свештеника било је увек, особито код немаца. Њихова је цел била само, да се постигне светска слава, да им се народи робски покоре и да се папска столица подигне на развалинама свију престола и Христом ујамчених права осталих архијереја! Апостоли су имали подједнака права, архијереји су њихови наследници; чином се неодликују, но јединствено полагајем и древности својих престоница. Немачко свештенство било је кивно на Методија због многих узрока. Живот Методијев и славенских свештеника био је непорочан, а живљење латинско-немачког свештенства тамно, како нам сведочи истинска повесница оног доба. Славенски апостоли видали су ране човечанства и себе прегоревали за општу корист цркве, а њихови супостати рушили су и онај део морала, што беше остао непокварен у општој раскалашности. Побожност је била вавек трн у оку злобника; врлине честитих свештеника служе за укор неваљалцима, па с тога и немачко свештенство и њихови епископи, а на челу им архијепископ Солиградски *Адалбин* почеше јавно роптати против Методија. Књаз *Коцел*, који је после смрти свог оца *Привина* владао над Подравином, 868 год. кад се је св. Методије у Риму бавио, преко својих посланика беше замолио папу Адријана II да му одправи Методија. Папа се одазва Коцелу и писмено овако му одговори: „Не само теби, него и свим славенским покраинама шиљем га (Методија) учитеља од Бога и од св. апостола Петра.“ Чим се Методије поврати из Рима, народ са свих страна нагрну к њему, презирући латинске свештенике и њихове обреде. Па како да не попуцају од јада латински архијереји? како да не употребе сва могућа средства, намером да разчине дивну зграду, коју беху подигли славенски апостоли? Непрекидно су у Рим стизале кржаве тужбе на Методијев рад, изобличавајући и његову личност и челичан карактер покршћених славена. На римској столици да је био одважан, побожан човек, немачко свештенство неби успело, али на велику срамоту Христове цркве, на Петровој престоници седио је млитави папа Јован

VIII. Неуважавајући општу корист цркве, несмотрено забрани славенску литургију, и заповеди Методију да у место ње заведе латински или грчки обред. Славени су исмејавали ову забрану и остали верни славенској литургији, негујући своје народно свештенство, које је презирало папске наредбе. Латински попови сад стану пребацивати Методију, да се он не влада по учењу саборне цркве (као бајаги да је у Риму само саборна црква) и да народима проповеда *јерес*. Папа Јован писмом од 14 Јуна 879-те год. позове Методија у Рим а међутим анатемисе славенску литургију. Ево један одломак из папина писма: „И то чујемо да божанствену службу одправљаш на *варварском* (лепа хвала папству!) т. ј. на славенском језику. Зато смо већ писмом нашим преко Павла епископа јакинскога на тебе упраљеним забранили, да не свештенодејствујеш на томе језику, но или на латинском, или грчком, као што чини црква божја, која је расута по свима областима свега света и распрострањена међу свима народима.“ Папа Јован овде је крупно погрешно, мислећи можда да над лажима великаша нема контроле! Он каже да се богослужење врши само на латинскоме и грчком језику, а повесница нам вели, да су се још онда употребљавали обреди сирски, коптски и јерменски.¹⁾

Папска самовоља готово порази Методија; морао је или да се слепо покори папској наредби и тиме да изгуби плод свога неуморног рада, или да се одупре насиљу. Његовом срећом прискочи му у помоћ моравски краљ *Сватоцлук* и ослободи га сваке неприлике, пославши с њиме у Рим неколико својих великаша и славенских свештеника с налогом, да буду при руци Методију у свакоме случају. Славени су били спремни да одбране мачем у руци своју литургију.²⁾

(Камо среће да наша славенска - римокатоличка браћа с таквим одушевљењем сад потраже да им се поврати ова на-

¹⁾ Вид. Card Bona. Rerum Litur. Lib. 1. pag. 96.

²⁾ Вид. Neues Lehrgebäude der Diplomantik Th. II. pag. 167.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

родна светиња, коју им је завидљиви Рим неправедно истерао из храма божјега!)

Методије се пред папом и многобројним сабором оправда и својим супостатима јавно запуши уста, па се опет врати у средину свога стада 880-те год. Јован VIII уништи своју пређашњу наредбу и власторучно одписа Сватоплуку на следећи начин: „Писмена... славенска Константином философом изобретена.... по заслуги похваљујемо, и *заповедамо* да се на истом (старославенском) језику слава и дела Христа Господа нашега имају проповедати. Наје противно ни правој вери или учењу да се било литургија, било св. јеванђеље (на овом језику) употребљава.“ По ред толике похвале наше литургије, папа је опет био забранио наше богослужење и често се извињавао Методију, да он није давао никаквих потајних упутства немачкоме свештенству да му досађује, али ми знамо да је то била пресна лаж. Методије се упокоји, вели се, 885 год. и би сахрањен на левој страни иза олтара св. Богородице у великој Морави.¹⁾ (НАСТАВИТЕ СЕ).

Освештење цркве Брчанске у Босни.

(ПРОДУЖЕЊЕ).

Кад реко смо да се све живо беше скупило око цркве чекајући да удари *звечка*, то да се зауставимо на овој последњој речи и искажемо, зашто се није изгледало да удари *звона* него *звечка*, кад већ многи знају да су два звона за цркву брчанску саливена у нашој тополиници и још давно и одавно брчанској општини експедирана? Да, звона су та одиста и дошла у Брчко, но она се и дањ-дањи налазе у Ђумруку нити се од стране турака предају општини хришћанској. Питали смо какав је узрок што та звона леже још у Ђумруку, па се ни у очи дана освештења цркве за коју су намењена, не узимљу из Ђумрука да се на свој посао употребе; но на ова питања добија смо различите одговоре. Турци веле: „звали смо и проту и кмета и тутора, да звона предамо, но сваки од њих веле: нису моја звона! дакле неће нико да дође и да звона прими.“ Срби веле: „искали смо неколико пута, па недаду Турци,

¹⁾ Види Часопис чешког музеума 1846 год. свез. 1. стр. 33.

док, веле, недобију налог од више власти, којој су они тобож писали и упутства тражили.“ Други опет веле: „и дали би их, само да на њима нестоји изливано „прилаже Србија за време владе Господара и Књаза М. Обреновића IV. и т. д. Но у самој ствари зна се, да су Турци брчани дали протест против звона и да су у протесту тужно завили цару, да их бар у томе сажали и да не да *раји*, да се дотле осили, да може својим звонима заглушавати њихове милозвучне песме (sih) на многобројним мунаретима. Оголео Муја па му треба пара а није се навикао да их стече радом него глобом. С тога нам се чини да и овде ништа друго незапире до 100 или до 200 дук., па би звона одма зазвонила на тороњу.

По хришћанска општина у Брчкој и ако би кадра била поред толикога трошка што га учини око грађења цркве и школе, дати и ових 100 до 200 дук., решила се да их никако не даје, већ да путем законитим тражи, да јој се звона предаду и на тороњ дигну. У противном случају пре ће напасти на ђумрук и звона отети, него што ће на ту цељ дати једног јединог дуката Турцима. „Време је, веле сви бољи људи ондашњи, да већ једном одучимо турке и од глобарина, на које су они тако лакоми до сад били. Па с тога, нека леже звона у ђумруку — да видимо докле ће — а ми дајте да обесимо звечку на тороњ, па да у ову звонимо.“

И заста огромна *звечка* беше попета на тороњ и на прозор изнешена. Она се у таквој *виси* видеда са свих крајева, па с тога и рекосмо, да је све — и старо и младо — жудно изчекивало, кад ће *звечка* ударити да огласи улазак у нови храм и почетак вечерње светковине.

И кад овај тренутак наступи, ринуо је свет у цркву на сва троја врата црквена, е би човек рекао да ће се погушити. Сељака беше мноштво из оближњих села, од којих си непрестано могао чути пуне религиозног по у исто време тужног изражаја речи: „о мој мили и лијепи Бogo! о мој часни, сјајни крсте Христов! Обрадуј и овесели свакога брата хришћанина, па и мене сиромашка!“

Из Београда — од стране српске цркве а по наређењу Г. Митрополита Михаила, беху дошли на ову светковину: Професор богословије Архимандрит Нестор, прота Лозанички Игњат Васић и придворни ђакон Г. Митрополита Јован Костић. Преосвештени Митрополит босански Дионисије — који је дошао да брчанску цркву освешта — заповеди сад овом приликом, да вечерње у цркви одслужи више речени Архим. Нестор и ђакон Ј. Костић рекав смешећи се „али у свему нека буде онако по београдски!“ Ово беше други

мио призор који испуњаваше прса православног света, јер му се сад чињаше да је пала она преграда, која тако давно дели браћу Србе у Србији од браће босанаца у Босни — е му се чињаше да је Београд пренешен у Брчко; и да српство славослови Бога под једном круном — круном Кнеза Милана! Но и сами гости који овај обред свршаваху, чини нам се беху задрнути овим особитим чувством братског осећања. Јер њихови милозвучни гласи, њихове умиљате песме и возгласи остаће нам дуго и замного као мила и дубока успомена на сва будућа времена. То небеше певање обично: то беше израз торжества православља над неправослављем!..

После вечерње народ се сместио у порту и около порте да ту конакује. Још то вече одпоче се пуцњава из пушака и зачу се заувивна песма браће Босанаца, — песма, која носи на себи одблеск дугог робовања и чемерних дана Србинових, но у сваком случају — бар песма. Нереда не беше никаквог па и ако се многа браћа веселише чак до зоре.

Сутра дан у извесно време започе се служба коју је вршио са 12 свештеника Митрополит Дионисије. — М. Милојевић у својој брошури, коју је ово дана у свет пустио и којом је лепо изгрдио овог Дионисија, додаје на крају те брошуре нарочиту листку и вели од прилике овако: „Онај Дионисије, кога сам ја грдио, био је неки други који је умро, а овог садашњег Дионисија ја високопоштујем и уважавам“. Међутим ми и несумњамо да Г. Милојевић незна, да је то онај исти Дионисије, који је пре неког времена био митрополит Сарајевски, кога је вилајет одатле кренуо и који се после изнова у Босну вратио али не за Митрополита Сарајевског, него за Тузланског — у Тузлу. Иначе што нам бар неказа, који је тај други, кога је он тако лепо изгрдио? Митрополит Дионисије, о коме је овде говор, рођен је у Бугарској, али тако дивно говори српски, као да је рођен у сред Шумадије. Он се учио на острву Халкији — на грчком језику а зна врло добро и Турски.

Но и ако је питомац школе Грчке и од Грка одређен за митрополита босанског он и пак поштује језик народа, коме је архинастир. С тога у цркви небеше баш ништа од грчког појања, већ све песме црквенске, па и само освештење цркве и Литургију свршавао је на језику славенском. Миросање цркве споља вршио је прота Лозанички, а изнутра Архимандрит Нестор. И ово беше извршено наредбом митрополита Дионисија, које је без сваке сумње било изразом његовога поштовања према гостима из кнежевине Србије. Дивну ову светковину православне цркве у општини брчан-

ској крунисао је хор српских певаца, који је тога дана нарочито дошао из Буковара од наше браће аустријских Срба а једино ради тога да учини почаст својој браћи брчанима и да увелича сјаност ове светковине. Служба се свршила после подне у по сахата а у један сахат објављено беше време ручку на који је општина позвала многе госте и многе грађане. Да споменемо поједине здравице које су се том приликом напијале различитим великодостојницима, гостима и општини. Оне и ако су више или мање опште и по једној теми као што то бива свуда у пространом свету људском, но и пак су израз околине, места и прилика, у којима су исказиване.

Прву здравицу, као што је се могло и изчекивати, напио је митрополит Дионисије а у здравље султана Абдул-Азиса. Здравница је била кратка и уколико се опомињемо од речи до речи овако: „пијем за здравље нашега светлога цара Абдул-Азиса и његових министара.“ Мртва тишина владала је у целој збори, нити се нађе ико да на ове речи ма што проговори, само што се зачу звекет чаша и вино се попи.

Драги Боже, узвикну смо ми у себи на у мисли и говори смо: Нашто царевима такво царовање, гди се с тугом име њихово изговара? Нашто таква сила и господство, кад се оно проклиње хиљадама и милиуницама људских душа? Зар није Бог зато и благословио круне и престоле, да од њих веје мир и правда, *једнакост и слобода* и да сви подајници налазе у њему свој ослонац, своју заштиту, као браћа, као деца једне велике породице? И каква је то слава, каква је то утеха — бити царем робља и робова? Зар није дичније, зар није узвишеније бити царем слободнога народа и слушати свуда и на сваком месту његове искрене молитве у час и славу свога имена, него ли овако вечно трпети народско презрење, његово гнушање и проклетство?.. Но шта ми говоримо?! Алкоран и једнакост — то су две ствари радикално противположне. Турчин нити може нити хоће ући у састав јевропских народа. Његово је место у Азији, и ту пресуду давно је и одавно образован свет подписао... но ко ће да је изврши? (НАСТАВИТЕ СЕ).

Умољавају се гг. Протојереји, нека од себе издају квите црквама од којих примају предплату за „Сиона“ а ми ћемо по примању новаца издати њима једну општу квиту за све цркве. За ту њихову братску услугу бићемо им сугубо благодарни. Уредништво.